

GLASNIK

Izhaja vsak petek.

Uredništvo:
Kopitarjeva ulica št. 6.

Naročnina znaša:

celoletna . . . . K 4.—
pololetna . . . . „ 2.—
četrtletna . . . . „ 1.—
Posamezna št. „ 0.10

AVSTRIJSKE KRŠČANSKE TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE.

Št. 41.

V Ljubljani, dne 9. oktobra 1914.

Leto VII.

Vojni dogodki

od 29. septembra do 6. oktobra 1914.

Z južnega bojišča se uradno poročča 4. t. m., da so naše čete popolnoma porazile dve črnogorski brigadi, ki sta bili vdrti v Bosno pod poveljstvom generalov Vukoviča in Rajeviča. Boji so trajali dva dni. Črnogorci so tako bežali proti Foči in čez mejo, da so popustili ves vsaj tren in velike zaloge, katere so bili naplenili po Bosni. Več naših vojakov, ki so bili v službi kot predstraže, so naši našli strahovito razmesarjene. — Na eni severnih postojank je pol našega bataljona ujelo cel srbski bataljon.

Na severnem bojišču so se naše čete zadnje tri tedne do dobra odpobile po prestanih bojih in naporih. Nanovo so jih preskrbeli z vsem potrebnim in ojačili s svežim močmi. Vrh tega so k naši severni armadi pritiskali sedaj Nemci, tako da imajo sedaj Rusi opraviti z združenimi avstrijskimi in nemškimi močmi. Na cesarjev god so zavezniki začeli prodirati proti Rusom ter jih vrgli od Opatowa in Klimontowa nazaj proti Visli. Manjši boji, v katerih so bili Rusi poraženi, so se pa že nekaj dni preje vršili pri Przemyslu in Bieczu. — Oni ruski oddelki, ki so pred kratkim udrli čez Karpate na Ogrsko, so bili na prelazih Uszok in Torony popolnoma poraženi. Le pri Körösmező so se morale naše maloštevilne obmejne čete začasno umakniti pred rusko premočjo. Nato so oblasti in prebivalstvo zapustile Marmaros-Sziget, kamor so 5. t. m. dopoldne prišli Rusi. Naše armadno poveljstvo je že vse potrebno ukrenilo, da se Rusi tudi na tej točki požejo nazaj čez Karpate.

Na nemško-ruskem bojišču je general Hindenburg v dvadnevni bitki (1. in 2. oktobra) pri Suwalkiju popolnoma porazil štiri ruske armadne zbroje, vjel 3000 neranjenih Rusov in zaplenil 30 topov in mnogo drugih vojnih potrebščin. Boji se nadaljujejo na celi vzhodnonpruski meji, padca trdnjave Szwoniec je vsak hip pričakovati.

Na nemško-francoskem bojišču se boji z malimi presledki vrše naprej in naprej, ne da bi se zmaga odločilno nagnila na eno ali drugo stran. Levo francosko krilo se zadnje dni zopet umika. Veliki boji se vrše v okolici mesta Arras, severno od Pariza. V Argonih (med Reimsom in Verdunom) Nemci stalno napredujejo. Odločitve na francoskem bojišču še ni pričakovati, apč pa se že bliža konec v Belgiji. Nemci so zavzeli

zadnji teden mesti Mecheln (severno od Bruslja) in Moll (vzhodno od Antwerpna) ter obstreljujejo mesto Alost (severozahodno od Bruslja). A ne samo to, marveč je tudi Antwerpen že malone v nemških rokah, kajti padlo je pod nemškimi topovi že pet fortov in vse vmesne utrdbe, tako da imajo Nemci odprto pot za napad na notranji pas utrd in na mesto samo. Vendar pa bo za to trdnjavo najbrže teklo še dokaj krvi, ker se Belgijci pripravljajo, da branijo mesto do zadnje kaplje krvi in grade že v mestu samem barikade.

Turčija je z minami zaprla Dardanele, ker so angleške bojne ladje križarile pred vhomom, lovile trgovske ladje sovražnih držav in omejevale svobodno gibanje turških vojnih ladij. Tripelententa zahteva, da se Dardanele zopet odpro.

Anglija je odstavila egiptovskega kediva (podkralja) in uvedlo vojaško regentstvo. S tem je kršila turško suvereniteto nad Egiptom. Tako se množe nasprotja med Turčijo in trojnimi sporazumom.

Italija je izjavila glede albanskega pomorskega mesta Valone, da je je smatrati za nekaj Gibraltar v Jadranskem morju, do katerega si svojih pravic ne bo dala kratiti.

Rumunija je ponovno zagotovila svojo nevtralnost.

Kolero so begunci in vojaki s severa zanesli tudi na Kranjsko, in sicer se je pojavilo po en slučaj v Idriji in Litiji. Poskrbljeno je, da se bolezen ne razširi.

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

ULJUDNA PROŠNJA.

V Ljubljani in okolici se nahaja precejšnje število brezposelnih možkih in ženskih delavcev, ki imajo skrbeti poleg sebe tudi za družine. Pri najboljši volji ti ljudje ne morejo dobiti dela. Vsled tega prosimo vsa delavska društva in druge organizacije, kakor tudi posameznike, da skušajo v okrajih poizvedeti ali bi se dobilo kaj dela in naznanijo to čimprej Jugosl. Strokovni Zvezi v Ljubljani, (Ljudski dom.) Istotako se obračamo do raznih podjetij, ki bi slučajno rabila delavce, da se obrnejo do označene zveze.

DRAGINJA V LJUBLJANI.

Na ljubljanskem trgu za živila je nastala grozna draginja. Najpotrebnejša živila kakor krompir, fižol, ješprenj,

kaša in druge take reči ni za preplacati. Ljudje, ki prodajajo živila se naravnost norca delajo iz kupovalcev. Letina letos ni najobilnejša in vendar so cene živilom visoko pretirane. Kako bodo revnejši ljudje v mestu živeli? Tu je treba znatne pomoči od merodajnih faktorjev. Poročila iz drugih mest ne vejo ničesar o kakem pretiravanju cen živilom kakršne so v Ljubljani. Na Dunaju so se oblasti takoj resno postavile podraževanju živil. Posledice so zelo dobre. Prosimo v tem oziru tudi mi pomoči!

Z GOSPODARSKEGA TORIŠČA.

Izdan je bil minuli teden novi moratorij, ki se pač v vsakem oziru ne more odobravati. Seveda se mora želeči, da se gospodarske razmere prej ali slej uredi in da se zopet popolnoma uveljavijo redne denarne razmere, a to bo mogoče šele, kadar bodo dolžniki sploh zmogni, da bodo svoje plačilne obveznosti izpolnili. Tako daleč zdaj še nismo in novi moratorij se na to tudi ozira.

Določa se namreč, da se moratorij še za dva meseca podaljša, a da se mora vsaj četrtnina 1. avgusta 1914. zapadlih dolgov, vsaj pa 100 kron, od 14. oktobra naprej plačati. Določilo je umevno in pametno, kjer gre za za razmerje za kupčije med bankami in trgovci, ker se je medtem trgovcem že gotovo posrečilo, da so od 1. avgusta nadalje toliko blaga izpečali in zbrali toliko denarja, da lahko zadoste, kar moratorij določa. Tu ne bodo nova določila oviralno vplivala.

Stvari so pa drugačne, kjer gre za osebne kredite in za take gospodarske organizacije, ki se naslanjajo na kupčijo na obroke. Taki dolžniki so postavljeni nenadoma in takoj pred možnost, da naj se pripravijo in plačajo zapadle obroke, ki najbrže manj kakor 100 K znašajo. Mali plačniki bodo v sedanjih razmerah te vsote težko skupaj spravili, kakor veliki dolžniki četrtnino svojih zaostalih vplačil. Umestno bi torej bilo, če bi se bilo med malimi in velikimi dolžniki razločevalo.

Odkar se vojskujemo, se je žito in moka podražila. Sedaj se dela na to, da bi se cene znižale. Vodstva več gospodarskih organizacij so na vlado vložili spomenice, v katerih opozarjajo kao strašno in neupravičeno, da so poskočile cene najvažnejših živil. S statističnim podatki se dokaže, da so cene živil le zato tako visoke, ker jih življenski oderuhi zadržujejo. Obenem

se tudi nastopa za to, da naj bi se carine na žito odpravile, kar tudi zdaj avstrijski agrarci odobravajo. V sedanjem času bi se to zelo poznalo.

Izključeno ni, da se po nemškem vzorcu določijo cene žitu in moki v celi državi.

Stanje ženskega gibanja.

Žensko gibanje se nikakor ne more prezreti. Ženske se povsod krepko gibajo in zato je že težavno, da se more imeti o njem pregled. Neobhodno pa morajo pred vsem naše delavke vsaj površno znati, kako da ženska na svetu stoji.

7. svetovni kongres za žensko volilno pravico

je zboroval, kratko smo ga že omenjali, od 16. do 21. junija v Budimpešti. Vodila ga je predsednica svetovne zveze Mrs. Chapman-Catt. Zastopanih je bilo na njem 26 dežel. Iz Evrope niso bile zastopane Španka, Grška in Luksemburg. Vtis kongresa, do 3000 zastopnic, je bil veličasten. Bilo je pač res precej teatar, ampak vtis je bil le velik. Uvedla ga je pastorca (protestantski duhovnik, ženski) Annie Shaw v nedeljo zjutraj v protestantski cerkvi s pridigo. Z vnetimi besedami je oznanjevala evangelij nove dobe z novimi ideal. Ženske so zrastle. Država in Cerkve naj se na to ozirate. Znano je namreč, da ženske v protestantskih občinah že dolgo zahtevajo zase in so deloma v Ameriki že dosgle pravico, da smejo službo pastorja izvršavati.

Smer kongresa je bila v Budimpešti svobodomiselnost, a kljub temu ga je svobodomisleno časopisje napadalo. Celotna predsednica je v svojem sklepnem govoru naglašala, da se kongres ni tako sijajno zaključil, kakor druga leta.

Glavni sklepi v Budimpešti.

Soglasno so v Budimpešti sklenili sledeče resolucije:

1. Ker je svetovna zveza po svojih pravih prisiljena, da zastopa strogo nevtralnost stališče nasproti vsem političnim in taktičnim vprašanjem; zato tudi ne more pritrđiti ni ugovarjati nasilnemu boju. (Misli se je na angleške sufragete). 2. Ker radi političnih nemirov, vstaj in revolucij še niso nikdar smatrali možko volilno pravico za nepotrebno, protestiramo, ker se radi načina boja po manjšini odreka ženskam vseka sveta volilna pravica.

Optimizem.

Te nove znanstvene pridobitve so postavile medicino na eksaktno podlago naravoslovja in s tem spremenile tudi socialno stališče zdravniškega stanu. Prej je bila medicina neka fantastična veda, v kateri je odločevala spekulativna in sugestivna sposobnost posameznika; medicina je bila last izvoljencev ljudstva, ki se je k njim zatekla kakor k čarovnikom; v medicini je vladala zvijačnost šarlatanov, ki so znali slepiti in imponirati. Dandanes je medicina veda, splošna last, popolnoma neodvisna od posamezne osebnosti; vsi zdravniki morajo izvršiti iste študije in izkušnje, vsi zdravniki so vsled tega na isti višini sposobnosti in zdravniškega znanja.

Tudi sicer se je temeljito predruščilo moderno zdravoslovno naziranje; glavna naloga zdravnikov je postala profilaksa, pisanje receptov je stopilo v ozadje. Vsaka bolezen se dá zabraniti in ozdraviti, če se vzrok bolezni o pravem času zatre in če se bolnik pravočasno predstavi zdravniku. Preprediti bolezen z zatiranjem znanih vzrokov (bakterijologija in higijena) in ozdraviti bolezen v prvem začetku, to je profilaksa. Ali dandanes ravnajo bolniki kakor tisti gospodar, ki mu je začela hiša goret. Ni se mogel odločiti,

da bi poklical gasilce: morda pa se ogenj vendar še ustavi. Toliko časa je čakal in se tolažil, da mu je hiša pogorela do tal. Tako pride bolnik navadno k zdravniku, ko je že vse izgubljeno in zamujeno z izgovorom, da ni čutil nobenih bolečin in zato omalovažil bolezen. Tu je treba ljudstvo poučiti, da se začenjajo najnevarnejše bolezni (rak, jetika, živčne bolezni) zavrtno brez vsake bolečine in posebnega občutka, samo zdravniška preiskava jih more dognati v tem stadiju in jih tudi ozdraviti, ko še niso razdejele in zastropile telesa.

Razborit čitalec poreče: »Potem pa nam ne preostane nič drugega nego da se damo vsakih par mesecev redno preiskati od zdravnika, ki pozna bolezen v začetku, oziroma pove, kateri del telesa je najslabši — Ahilova peta — in v katerem bi se utegnila v kratkem izcimiti bolezen. Tako začne zdraviti v začetku, oziroma nam pove, kako nam je živeti, da ne izpostavimo Ahilove pete.« Čitalec ima čisto prav, zdrav človek si mora dati redno preiskati celo telo, kakor nosi kazat redno zobe zobarju. Kdo razume logiko, ki pripisuje zobem večjo važnost nego drugim vitalnim delom telesa (srce, pljuča, želodec, jetra, obisti)?

Drug čitalec me zavrne: »Kdo bi to zmozel? Redno preiskavati celo družino? Bilo bi komaj, da bi ves zaslužek

znosil v lekarno in zdravniku.« Tudi ta čitalec ima prav; te splošne, redne in tako potrebne preiskave bodo mogoče samo takrat, ko se podržavijo lekarne in zdravniški stan. Podržavljenje lekarne in zdravnikov spada v okvir najvažnejše socialne reforme. Uspešna profilaksa pa je mogača nadalje samo z dejanskim in umnim sodelovanjem občinstva; profilaksa zahteva torej populariziranje medicinske vede z literaturo in s prirejanjem rednih tečajev in predavanj.

Popularizacija medicine razkuži pred vsem ozračje najhujšega bacila — pesimizma, ki je otroval vso moderano literaturo. Javno moram tu očitati našim urednikom, da dajejo pesimizmu preveč potu. Čemu to bingljanje in čivkanje mladih, nezrelih ljudi o solzah, spominih, bolečinah, ki niso mogli še ničesar doživeti, ko niso še ničesar storili za človeštvo? Gojitev te pesimistične lirike in novelistike samo ovira razvoj tiste eksaktne vede, naravoslovja, ki je oblagodarilo narode z optimizmom, močjo in bogastvom. Pesimistično leposlovje rodi nezdravo resignacijo in pase v senci polegajočo, o sebi sami vzdihujočo lenobo; naravoslovje budi čilega duha dela in upanja. Neumorno, neprestano delo je ustvarilo ves moderan napredek; živahni duh dela razliva čez življenje optimizem kakor spomladno solnce svoje žarke, pod

katerimi zemlja brsti in kali, cvete in zeleni, prepeva in se raduje.

Pri vsem optimizmu pa ne smemo nikoli pozabiti, da se razvija znanstvo počasi in da so mu stavljene vsled te časovne odvisnosti gotove meje. Ars longa, vita brevis! Na eni strani se kaže radi tega človeška nestrpnost, ki zahteva od vede že za jutri odgovora na najgloblja vprašanja. Ker to ni mogoče, pa Rousseau in Tolstoj odrekata vedi vsako veljavo. Ali to je samo nestrpnost otroka, ki ne more pričakati praznika, da obleče novo obleko. Na drugi strani pa tisti, ki nočejo videti mej, proglašajo znanstvo za vsemogočno. Propoveduje se nepretržen napredek, živa veriga, koje zadnji in najvišji člen bodi človek, dasi sploh še ni dokazano, dali eksistira v naravi tendenca neskončnega in nepretržnega progressa? Človek ni zadnje na zemlji ustvarjeno bitje, za njim je prišlo še mnogo drugih in nižjih. Tako je na priliko izpričano, da se je razvila neka uš (pediculus vestimenti) za človekom, ker ne more drugače živeti nega v človeški obleki; tako dobi Nietzschejev nadčlovek nakrat prav čudno obliko: parturiunt montes, nascitur ridiculus — pediculus. Tako je dalje znano, da je botaničar in učitelj mutacije, Hugo de Vries, 15 let gojil oenotera lamarkiana in dobil brez prehodov skokoma 12 različnih vrst. Na eni strani obču-

IV. shod delegatov katoliških ženskih društev.

Kmalu po mednarodnem shodu v Budimpešti je zboroval v Londonu IV. shod delegatov mednarodne federacije katoliških ženskih društev. (Union internationale des Ligues catholiques féminines).

Za predsednico shodu je bila po apostolski stolici določena grofica Marija Wodzicka v Krakovu. Seveda je katoliška ženska organizacija še v povojih, a upati je pri dobrem vodstvu na uspehe. Urad Mednarodne unije katoliških ženskih zvez posluje v Krakovu. Dozdaj je ustanovil 4 študijske komisije; ki ima vsaka predsednico in devet članic.

1. Komisija: Varstvo deklic, predsed. baronica Montenach v Freiburgu (Švica); vodstvo sekcije: Boj proti prostituciji je prevzela grofica G. Walterskirchen na Dunaju.

2. komisija: Časopisje, predsednica vicomtesse de Vélard v Parizu.

3. komisija: Vzgoja, predsednica gospica Schmitz v Aachenu s pododdelkom: Skrb za študentke pod vodstvom miss Fletcher v Londonu.

4. komisija: Varstvo delavk, pod vodstvom mme. Leroy-Liberge v Parizu.

Prihodnji shod delegatij se namerava izvesti l. 1915. Predsedstvo tvorijo poleg predsednice grofice Marije Wodzicka v Krakovu podpredsednica mrs. Hopel (London), tajnica gospa Strazewsky (Krakov), blagajničarka miss Streeter (London), odbornice: vicomtesse de Vélard (Pariz), miss Fletcher (London), markize de Chasteler (Bruselj), grofica Walterskirchen (Dunaj). Značilno je, ker v predsedstvu Italija in Nemčija niste zastopane.

Glasičnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

KAJ PRIPOVEDUJE OBRTNI NADZORNIK.

Iz poročila o obisku tobačne tvornice v Fürstenfeldu posnemamo, da so tudi tu več zdravstvenih izprememb izvedli. Uvedla se je nova vizitacijska dvorana, napravila se nova tla, izboljšale so se zračilne priprave in premenjala so se okna. Upamo, da izgine iz poročila za leto 1914. sledeče besedilo: Glede na kopelji, na kar se že več let opozarja, se ni še nič izpremenilo. Obolelo je tudi v tej tvornici 49 oseb na jetiki, med njimi so 4 umrle. Celo vrsto pomanjkljivosti beleži obrtni nadzornik v svojem poročilu o tobačni tvornici v Celovcu.

V Ljubljani se poroča, da so se zgradila nova stranišča in v več oddelkih obnovila slaba tla.

× × ×

Opoldanski odmor se je letos v ljubljanski tobačni tvornici tako kakor poleti izvedel in znaša poldrugo uro tudi pozimi. Delavstvo z novo uvedbo ni zadovoljno in želi, da bi znašal pozimi opoldanski odmor kakor prejšnja leta samo eno uro, zvečer naj bi se pa zato prej končalo delo. Delavci in delavke v nekaterim izjemam ne stanujejo blizu. Pozimi se jim zvečer tudi tiste pol ure pozna, ki jo morajo v hujši temi hoditi. V mrzli zimi tudi delavstvo, ki blizu ne stanuje, ne ve, kam da naj gre; ali naj se potika po gostilnah?

dujemo prirodno harmonijo orhideje in gotovih os (cerceris), na drugi nas pa takoj razičara disharmonija pri človeku, kakor dane bi bil rojen na tem svetu za ta svet. Govoril bom svoječasno obširnejše o tem zanimivem poglavju, ki bo tem zanimivejše, ker je bil pisatelj sam nekaj navdušen darvinist.

Človek hoče urediti svoje življenje, a znanstvo mu ne more odgovoriti ali pa odgovarja kot nemški kemičar in filozof energije Ostwald, da ljubezen do bližnjega ne obsega vsega človeštva, ampak oklepa samo lastni, ožji narod. Take besede nimajo nobenega posla z znanstvom in so samo v stanu, kompromitirati in diskreditirati celo znanstvo. Čisto, iz eksperimentov se razvijajoče znanstvo odklanja vse politične in etične tendence, tako čisto znanstvo tudinikoline more nasprotovati veri. Čisto znanstvo je pomnožilo samo materialno kulturo, a tendenciozno je etična načela celo omajajlo (boj za obstanek, naravni izbor jačjega). Pravi optimizem torej ne pretirava, je skromen, zato tem simpatičnejši; pravi optimizem prepušča odgovor o začetku in koncu zato poklicanemu krščanstvu, katero oznanja s praznikom Vstajenja zmago nad trdnobo smrti, zmago nad pesinizmom nizvane.

Splošno delavstvo želi, da naj glede na opoldanski odmor ostane tako, kakor je bilo prejšnja leta.

Državni in dež. poslanec Franc Fuchs padel na severnem bojišču.

Krščansko socijalni poslanec iz Gornje Avstrije, ki je zastopal volilne okraje Ottenschein, Urfahr in Leonfelden je umrl na ruskem bojišču junajske smrti. Bil je četovodja pri črnovojniškem oddelku. Po stanu je bil delavec, in dasi je zastopal po ogromni večini kmetsko prebivalstvo, je stal odločno na straži za delavske koristi. Z njim je izgubilo delavstvo toplega zagovornika. Posebno tobačno delavstvo mu je bilo pri srcu. Bil je zelo priden in živahen mož. Kot član raznih parlamentarnih odsekov se je sej redno udeleževal. Bil je član tudi soc. zavarovalnega odseka in je iskreno želel, da se posebno za delavstvo tako potrebno starostno in onemoglostno zavarovanje čimpreje udejstvi. Krščansko socijalna stranka je izgubila z njim zanesljivega in zvestega pristaša.

Blag mu bodi spomin!

Pozor na kolero!

Od zdravstvenega oddelka c. kr. deželne vlade prejeli smo naslednje poročilo: Med Poljaki begunci, ki so prišli na Kranjsko, sta se bakteriološko dognala dva slučaja azijske kolere, in sicer eden v Idriji in eden v Litiji. Oba bolnika sta se takoj zanesljivo izolirala ter so se odredile vse potrebne varnostne naprave. V splošno vednost naj služijo, da je kolera od osebe do osebe le malo nalezljiva, če gledamo na potrebno snažnost rok in če si roke pred vsakokratnim zauživanjem hrane skrbno operemo. Pač pa se kolera lahko razširi po vodi, po surovem sadju in sočivju in po surovem mleku. V prizadetih in ogroženih krajih naj torej nikdo ne zauživa teh hranil v surovem stanju. Vodo pa uživajmo le prekuhano, če nam ni na razpolago zanesljivo zdrav vodovod. Občinstvo se dalje opozarja, da naj si ob nastopu driske in želodčnih slabosti (bljuvanja) takoj preskrbi zdravniško pomoč in da naj vsak sumljiv slučaj takoj naznani oblasti. Eventuelni novi slučaji obolenja za kolero, ki bi se pojavil na Kranjskem, se bodo takoj objavili po dnevnikih.

V deželni bolnišnici v Ljubljani sta dva kolere sumljiva slučaja in en slučaj smrkavosti. V poslednjem slučaju je vojak od smrkavega konja nalezel bolezen.

Z Dunaja se poroča: Sanitetni oddelek notranjega ministrstva uradno poroča: 3. oktobra so konstatirali po en slučaj azijske kolere v Litiji in Idriji, nadalje po en slučaj v Brodcih na Moravskem in v Bjelicu v Šleziji. Razven v Brodcih gre tu povsod za osebe, ki so došle iz Galicije. Nadalje so 3. oktobra konstatirali v Grybowu v Galiciji dva slučaja kolere med vojaštvom.

KAKO SE VARUJEMO KOLERE.

Fizikat ljubljanskega magistrata razglasa:

Kolero povzročajo bacili, ki se nahajajo v črevesnih in želodčnih izločilih za kolero obolelih in pa okrevajočih. Ta izločila kaj lahko okužijo vodo (n. pr. vodnjakov in rek) ter različna jedila, ki potem razširjajo kolero. Obolimo pa tudi, če pridemo v dotiko s perilom, obleko in drugimi predmeti, ki so jih rabili za kolero oboleli.

Razširjanje kolere je torej povsem podobno onemu legarja ali tifusa. Ker se pa kolera malo hitreje loti človeka in ker je tudi nje pretek nageljši, zavlada je svoj čas poseben strah pred njo. Ali kakor se je moderna asanacija mest izkazala kot uspešna proti legarju, tako je za trdno pričakovati, da bodo moderne higijenske naprave v stanu, hitro omejiti in zatreti kolero. In res se s previdnim in prevdarnim postopanjem lahko ubranimo te bolezn.

Kaj nam je torej storiti, če bi se pojavil kak slučaj kolere?

1. Gledati nam je predvsem na to, da ne pride nikdo v dotiko z bolnikom in njegovo rodbino, nasprotno naj vsakdo pazi in skrbi, da ostane stanovanje bolnika zaprto in zastraženo, dokler ne pridejo na lice mesta uradni zdravniki, katerih odredbam se je brezpogojno pokoriti.

2. Vsakdo naj pije in uporablja v vse druge namene, n. pr. za umivanje, kopanje, čiščenje kuhinjske posode itd. le vodo iz mestnega vodovoda.

3. Vsakdo naj uživa jedila le kuhana. Za časa epidemije se nam je posebno varovati sadja, zelenjave, surovega mleka in masla ter svežega sira, ker taka surova jedila najlažje prenašajo kolero. Ker pa za časa epidemije tudi navadna želodčna in črevesna obolenja

pospešujejo okužbo, bodimo v obče zmerni.

4. Posebno varnost je polagati na telesno snago! Bocili kolere morejo priti v usta, da se razvije bolezen. Umivajmo si torej srčno roke, osobito si jih pred vsako jedjo in po vsakokratni uporabi stranišča, bodisi javnega ali privatnega, temeljito očistimo z milom in vodo in če možno še s kakim razkužilom, na pr. z 2% lizolovo ali lizofornovo raztoplino. Skrbimo pa tudi za snago v hiši in stanovanju, osobito glejmo, da so stranišča in greznice v redu.

5. V stanovanje, v katerem se je pojavil kak slučaj kolere, ne sme nikdo, dokler se uradno zastraženo ne opusti.

6. Istotako se ne smemo dotikati perila, obleke in drugih predmetov, ki jih je uporabljal bolnik, ali jih razpošiljati in prodajati, dokler se niso uradno temeljito razkužili.

7. V hišah, v katerih se je pojavil kak slučaj kolere, paziti je na vse mogoče načine prenosa. Kot taki pridejo osobito v poštev predmeti, ki se jih vsakdo dotika, n. pr. kljuke vrat, držaji stopnjic itd. Te je treba opetovano oprati z 2% lizolovo raztoplino, roke pa vsakokrat očistiti in razkužiti, če so prišle v okuženi hiši v dotiko s takim predmetom.

8. Ker se s previdnostjo, zmernostjo in telesno snago ubranimo kolere, je odločno odsvetovati, da bi kdo iz strahu pred kolero odpotoval. Saj ne ve, v kakšne razmere pride drugod, doma pa se po danih navodilih mnogo lažje ubrani kolere, kakor pa v tujini ali na potovanju.

× × ×

Ob tej priliki naj povem, kar ni je neka stara ljubljanka pripovedovala, kaj da je pred tolikimi in tolikimi desetletji doživela. Pripomnim, da moja popolnoma verodostojna priča ni med tistimi, ki so jim znani poznejši Kochovi poizkusi o kolernem bacilu. Pripoveduje:

Bila sem takrat še mlado, zelo mlado dekle. Moji starši so bili lastniki neke zelo znane, prav dobro obiskavane gostilne v Ljubljani. Ta gostilna še sedaj obstoji. Prišla je kolera. Kar cepali so ljudje v Ljubljani. Tudi v naši hiši sta na kolero dva posla umrla. Bili smo seveda vsi prestrašeni. K nam so hodili v gostilno zdravniki iz bližnje bolnišnice. Mojemu očetu so, ko so bili nekoč dobre volje, takole rekli:

»Vi se bojite kolere. Kakor smo se prepričali, se je možno kolere obraniti. Preiskavali smo mrlične in dognali, da mora kolero neka drobna živalica povzročati. Poizkušali smo jo usmrtiti, a vsa sredstva so ostala brezuspešna, le v pravem, pristnem brinjevcu so kolero povzročajoče živalice krnile. Eden ali dva štamperla brinjevca, ampak pristen mora biti, na dan prepreči kolero.« Naš oče si je res preskrbel pravi brinjevec in od takrat v naši hiši ni nihče za kolero umrl.

Pozor!

Vojska, kuga in lakota so sestre, ki človeštvo zelo rade obiskujejo po vrsti, kakor so imenovane. Tudi v sedanji vojski je nevarnost raznih boleznih velika. Treba je povsodi največje paznosti in previdnosti, da se slučajno zanešana kužna bolezen ne razširi. V naši državi se je pripetilo nekaj slučajev kolere, ki se je zanesla iz severnega bojišča. Zato naj bodo ljudje povsodi pazni in naj skrbijo posebno za snago. Vsak slučaj ali tudi sum take bolezni, naj se takoj prijavi županstvu ali kakim drugi gosposki, ki bo ukrenila potrebno da se bolezen ne razpasa. Najbolje varstvo je stroga pažnja v tem oziru. Vsaka lahkomiselnost se hudo maščuje. Odredbe gosposke natančno izpolnjevati. Zakon o preprečenju kužnih boleznih je strog, in ga je treba v celoti vpoštevati, da se obvarujemo nesrečne bolezni. Toraj pozor!

Sveta — pa krvava vojska.

»Sveta vojska« pa krvava vojska! Ti dve ne gresta dobro skupaj. Krvava je hujša od svete in jo porine v stran; krvavi vojski se mora umakniti vse. »Inter arma silet musae,« so rekli stari Rimci; po naše bi se to reklo: Pred rožljanjem orožja umolkne vse drugo. — Kakor vse kulturne in gospodarske naprave je tudi naša protialkoholna akcija dobila z vojsko hud udarec; nje delovanje je, če ne ustavljeno, pa vsaj hudo oteženo. Našega tajnika Puharja so tudi vtaknili v vojaško suknjo, in s tem je naša pisarna zgubila dušo. Vendar se pa obračajte nanjo vseeno; preskrbljeno je že, da se naš voz ne bo ustavil, četudi malo bolj počasi teče.

Vodstvo »Svete vojske« je v času mobilizacije in vojske storilo svojo dolžnost. Opozarjalo je po listih v ojaštvu o k t r e z n o s t i; kazalo na zgled v Nemčiji, kjer cesar sam zahteva od svojih vojakov treznost, oziroma popolno zdržnost. — Izdalo je velik lepak »Vojaki — treznost!« in ga dalo v 300 izvodih nabiti po ljubljanskih ulicah. — Posredovali je pri deželni vladi, naj bi se v tem času zapre ljubljanske žganjarnje, kjer so se vojaki upijajali; in naj bi se v času vojske gostilne bolj zgodaj zapirale. V prvi zadevi se ni zgodilo nič; naša vlada ima polno ozirov na vse strani in nič tiste odločnosti kakor n. pr. ravno v Nemčiji. V drugi zadevi pa se je doseglo to, da se morajo gostilne po Ljubljani zapirati ob 10. zvečer, kavarne pa o polnoči, to je dve uri prej kakor navadno. Seveda imajo pijanci še vedno dosti priložnosti upijati se! — Vodstvo »Svete vojske« je dalje svarilo občinstvo, naj ne daje vojakom alkoholičnih pijač, in v dolžnost štete pohvalno omeniti, da deželni odbor kranjski, ki je naklonil veliko vsoto z apogostenje odhajajočih vojakov, ni dovolil nobenega vinarja za alkoholne pijače. — Končno je objavilo po listih sledeči opomin in poziv, namenjen ljudem za časa vojske, ki so ostali doma, in je natisnjen tudi tukaj.

ZA ČASA VOJSKE — TREZNOST!

Ne kuhati žganja! Sadje sušiti!

Slovinci! Rokaji! V dnevih drvave vojske naj vsepovsod med nami vlada sveta treznost! Resni čas vojske je posebno neprimeren za razveseljevanje in zarpavljanje. Za razveseljevanje ni povoda, ko je povsod toliko žalosti; istotako ne za zarpavljanje, ko preti po mnogih krajih pomanjkanje in draginja, če ne celo lakota. Na vseh straneh je dosti kričeih potreb; in kdor ima preveč denarja, naj pomaga siromakom, ranjencem, vdovam in sirotam. Pivski izgredi bi bili v času vojske dvakrat obsojno vredni.

Po krščanskem naziranju se smatra vojska po pravici za šibo božjo, ki ima namen, odvrniti ljudstvo od greha, poželjivosti, razuzdanosti in ga obrniti na pot pokore, samozataje, skromnosti, rednega življenja. Ni dvoma, da ima ravno pijančevanje velik delež pri splošni razuzdanosti našega časa. To je zakrivilo nešteto grehov in izzivalo jezo božjo. Zato je treba, da potolažimo razsrjenega Boga s tem, da z zmernostjo in zdržnostjo izravnamo to, kar smo zagrešili z nezmernostjo.

Posebno naj se domovina naša odpove nesrečnemu žganju, ki jo uničuje. In sicer žganju v vsaki obliki! Ravno nastopa jesen in ljudje bodo imeli veliko sadja. V nič manj kot v 13.000 kotlih se je samo na Kranjskem pretvarjal ta dar božji, sadje v strupeno žganje. Tega nesmiselnega, potratnega, pregrešnega gospodarstva mora biti konec! Nikdar pa ni bilo bolj optrebno, sadje rabiti bolj pametno in koristno, kakor sedaj v času vojske. Ne vé se, kako dolgo bo vojska trajala in če ne bo nastalo pomanjkanje živil. V teh časih zdrava živila, kakor je sadje, pretvarjati v strup, je vnebovpijoča neumnost. Vrniti se moramo k prejšnji boljši uporabi sadja! Ljudje naj sadje suše! To jim pridigujemo že nekaj časa. A letos se mora to v resnici začeti. Žal, da so sušilnice nove vrste pri nas tako malo poznane in razširjene. Za letos si morajo ljudje pomagati kakor pač znajo. V kratkem pa se mora začeti vpeljavati nov moderni način sušenja.

Opozarjamo, da letos ne bo sliv iz Srbije in najbrž tudi ne iz Bosne in Slavonije, da bi se moglo zadostiti potrebam zahodne in severne Avstrije, kaj šele Nemčije! Ljudje naj torej suše slive in češnje doma! Zalegle jim bodo za jed in lahko jih bodo tudi prodali. Suh denar spravlja, kdor skrbno in pridno suši slive in češnje. Poklicani faktorji, kakor c. kr. kmetijska družba, uredništvo »Slovenskega sadjarja« in drugi naj bi sušenje sadja kar najbolj mogoče pospeševali. Morda bi mogle tudi visoki deželni odbor to stvar kaj podpirati?

Povsod in ob vseh rpilikah naj bi se letos posebno ljudje svarili pred pretvarjanjem sadja v alkohol in naj se jim priporoča sušenje sadja.

Sicer pa ne samo žganja, ampak vsake vrste čezmernega pijančevanja bodi v teh resnih časih konec! Če že sicer, naj velja opesbno zdaj vsako preobilno popivanje za sramotno!

Gotovo je čas vojske, dasi našo akcijo samo ovira, najprimernejši čas, da se praktično goji treznost v najvišji meri. Ljudje se morajo omejiti na najpotrebnejše. Vsa potrata mora odpasti! Plesi in druge podobne zabave morajo biti popolnoma zabra-

njene! Kričanje po gostilnah in ponočno razgrajanje mora utihniti; sploh vsako ponočevanje popolnoma ponehati! Kdor bi zdaj ponoči okoli norel, zasluži, da bi ga metlo domu napodili. Če je za kaj, naj gre na vojsko; če ni za rabo, naj pa gre domú za peč!

Sadje se mora pametno in koristno rabiti — ne za strup, ampak za živež in za prodajo. — Ravnokar pa slišimo, da brezvestni ljudje, ki prekuhavajo sadje v alkohol, že lazijo okoli kmetov in prav za nizko ceno kupujejo od njih sadje. Vse prijatelje ljudstva, posebno duhovnike in učitelje po deželi prosimo naj sveré ljudi pred takimi brezvestnimi prekupci, pa tudi pred tem, da bi sami sadje naapčno obračali. Tudi za »mošt« letos ni treba sadja prešati, ko se ne vé, če ne bo še jesti zmanjkalo.

Vsaka senčna stran ima tudi svojo solnčno. Prizadevajmo si, da veliko zlo, kakršno je vojska, obrnemo kar moč v dobro sploh, in tudi to, da bo poleg vnanjega sovražnika premagan tudi notranji — alkoholizem!

Razlika.

Na Francoskem je prišel v neko vojno bolnišnico kjer so ležali ranjeni nemški ujetniki, nek »civilni« gospod in je, ko je zagledal ranjene nemške vojake zaklical: »To so zverine katere je treba postreliti.« Priprost vojak, strežnik ranjencev pa mu je hladnokrvno odgovoril: »To so ranjenci, ranjenci so pa ljudje.« Ta hladnokrvni odgovor človekoljubnega vojaka pa nam priča, da sta blaženost srca in napihnjena ošabnost daleč narazen in da je med njima velika razlika.

Z lastnimi močmi.

Skrb za vajence. Radi splošne mobilizacije je ustavljenih veliko podjetij. Veliko vajencev se zato obrti ne more naprej učiti in so brez stanovanja, hrane in nadzorstva. Na Dunaju je zato komisija za preskrbo vajencev sklenila, da poskrbi za vajence.

Krvoses kapitalizem.

Zločinsko samoljubje Angležev osvetljuje dejstvo, da Angleži zaposlujejo v tvornicah nič manj kakor 577.321 otrok, ki se niso niti 14 let stari. Do 60.000 otrok dela v starosti 13 do 14 let z dovoljenjem tvorniške postave cel dan. V predilnicah delajo po 10, v drugih tvornicah po 10½ ur na dan. V angleških tvornicah dela 34.533 dvanajst let starih otrok vsak dan po 6½ ur. V angleških rudnikih dela 4824 šele 13 let starih otrok; v manjših delovršbah dela še 164.520 otrok od 12 leta naprej; na Irskem pa smejo otroke izrabljati že od enajstega leta naprej. 304.000 šolski dolžnosti podvrženih otrok (pod 12 leti) dela po šolskem pouku v raznih

delovršbah. Takih razmer, kakršne obstajajo v Angliji, ni nikjer drugod na svetu.

Okno v svet.

Slovenski duhovnik padel na bojišču. Dne 24. avgusta je padel v vojski v Golgori blizu Lvova c. kr. vojni kurat Valenti in Rozman. Hitel je težko ranjenemu vojaku na pomoč; da mu podeli sv. odvezo in sv. poslednje olje; nenadoma ga zadene krogla v srce, da je na mestu obležal. Rusi kljub razobešenosti zastavi Rdečega križa niso prizanesli obvezovališču in streljali vsekrižem. — Pokojni kurat je bil rojen l. 1871. v brezniški župniji na Gorenjskem. Posvečen je bil v mašnika kot redovnik kapucinskega poklica; pozneje je vstopil kot vojni duhovnik v vojaško službo, kjer je prav dobro deloval. Znal je več jezikov, bil je odličen pridigar ter splošno priljubljen. Pred vojsko je oskrboval par mesecev duhovno pastirstvo v vojaški bolnici v Ljubljani. N. v. m. p.!

Dragocen dar. Šentipolitski škof dr. Rössler je podaril svoj škofovski prstan in dragoceno škofovsko verižico s križcem — Rdečemu križu v pomoč ranjencem. Škof nosi sedaj prstan in verižico iz malovredne kovine.

Kronanje sv. očeta se je izvršilo zaradi vojnih razmer, v katerih živimo, bolj zasebno, brez posebnih slovesnosti, in sicer v nedeljo, 6. septembra. Navzočih je bilo 53 kardinalov in 57 drugih cerkvenih dostojanstvenikov. — Ljubljanski škof kardinal knezoškof je v imenu cele škofije brzojavil novemu papežu sledečo udanostno izjavo: »Škof ljubljanski se skupno z duhovščino in vernim ljudstvom zahvaljuje božji Previdnosti za novega papeža; kot namestniku Kristusovemu mu obljubi popolno odkritosrčno pokorščino in vsestransko udanost; za njegovo zdravje in za srečno vladanje Cerkve mu po Devici Mariji od Srca Jezusovega prosi prav obilne pomoči božje in prosi apostolskega blagoslova za vso škofijo.« Došel je odgovor: »Sveti oče so radi sprejeli častitke sinovske udanosti in od celega srca blagoslove Vas, duhovnike in ljudstvo Vaše škofije. Kardinal Ferrata.« — V imenu kranjske dežele je izrazil udanost in zvestobo novemu papežu deželni glavar dr. Šusteršič.

Svetovna vojska in — Rim. † Papež Pij X. je storil vse, da bi preprečil ogenj; posredoval je, da bi bilo malo upanja, da bi se poleg viharji. V Rimu so opravljali razne pobožnosti za mir; duhovnikom je bilo zaukazano, da morajo ves čas bojnega stanja pri sv. maši opravljati tudi molitve »pro pace« (za mir). Veliko duhovnikov je ob izbruhu vojske zapustilo Rim, ker so se podali na bojišča. Gojence velikega zavoda »Germanicum« so Italijani pozdravljaje spremljali na kolodvor. Posebno veliko je duhovnikov, ki so uvrščeni v

francosko armado; samo iz pariške škofije je med vojaki 427 duhovnikov. — Francosko prebivalstvo izpočetka Nemcem ni bilo sovražno, šele potem časopisja, ki je napravilo bojno razpoloženje, se je zasejalo mednje nasprotstvo proti Nemčiji in Avstriji. Duhovski krogi, ki malo globlje mislijo, morajo pač spoznati, da bo zmaga avstrijske in nemške armade v korist katoliški Cerkvi na Francoskem. Toda tako mišljenje je redko; domovinska ljubezen je tudi pri francoskih duhovnikih zmagala kljub temu, da so od francoske framsanske vlade prejeli leta in leta batine.

Kako so zvedeli na morju o napovedi vojne. Iz Mehike došli vojni poročevalci »Corriere della Sera« Luigi Barzini piše: Poročilo, da je izbruhnila strašna vojska, se je isto uro zvedelo na ladjah na vseh morjih. Postaje brezžičnih brzojavov so ena drugi poročale strašno novico. Poldhim je pričel, Glace zaliv je odgovoril in New York je poročilo naznanil najoddaljenejšim postajam, Buenos-Aires in Kap sta je čula, Aden, Honkong, Yokohama so posredovale naprej pet usodnih besedi. Le pet besedi: »Nemčija je Rusiji vojsko napovedala.« V 20 minutah je ta alarm, kakor da bi ga nesli čarobni duhovi, prepotoval svet. Na nezmerni puščavi morja ga je čulo na stotine ladij — in stresle so se. Nobeno poročilo, da se bliža vihar, ni pognalo toliko ladij v beg. Bila je noč na Atlantskem oceanu. »Alfonzo«, s katerim sem se peljal, je peljal iz Mehike v Santander. Ko hodimo po krovu, vidimo skozi malo razsvetljeno okno radiotelegrafista, Marconi smo mu rekli, na krovu, s telefonsko čepico na glavi, ko je poslušal govoreče branje aparata. Kaj novega? Nič posebnega. Angleško-amerikanske slavnosti v Londonu v proslavo nekega dogodka. Nogometna tekma v New Yorku, odlikovanje podkralja v Kanoo... Tu Marconi poskoči in strmi na zadnje besede ki jih je mehanično zapisal. Kaj se je zgodilo? ga vprašujemo osupnjeni, ker je bil tudi on osupnjen. Vojska v Evropi in prečital je tistih pet besed, ki naznanjajo, da je izbruhnila vojska med Nemčijo in Rusijo. Velel nam je molčati, da more naprej poslušati in pisati. Nič več ni prišlo. Ta nenadni globok molk je vplival na nas, kakor da bi bilo nekaj strašnega padlo na zemljo in da je prenehalo vse življenje med narodi. Svet ni več govoril, poslušal je. Svet ni več govoril, poslušal je. In zdaj prične tudi na morju groza. Brezžični brzojav je izporočil le še ladjam namenjene ukaze v nemščini, francoščini in v angleščini. »S polnim parom v najbližje nevtralnno pristanišče!« Dvanajstotrica takih povelj je švigala po zraku. Iskala je ladje na morju, kakor išče pastir izgubljeno ovco. Ladjam, ki naj bi bile odpeljale, je bilo odkazano, da se ne ganejo iz pristanišč. Najvitalnejše ladjine proge so bile prekinjene, pomorska trgovina je bila z eni mudarцем uničena. Slutili smo v tej grozi in v tem

strahu, kaj da je svetovna vojska. Vsak trenutek se lahko vojne ladje vseh narodov odpravijo plenit. Okolu poldneva zagledamo v daljini 10 do 12 milj pred nami križarici. »Alfonzo XIII.« je hitel razviti veliko špansko gala-zastavo in je imenoval svoje ime. Odgovoril je, preden so ga vprašali. Tudi on se je bal. Oceani so zapuščeni. Prostor je tu le še za ladje, ki štrle topove, ki jih ščitijo oklepi in pa za nevtralne ladje. Teh je pa tako malo!

Izdajatelj Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik Jože Gostinčar. — Tisk Kat. Tiskarne.

Razširjajte med delavstvom Vaše glasilo 'Našo Moč'.

Za tkalnico v Ročinj (Ronchi) rabi se več izurjenih

tkalk.

Oglasi se sprejemajo v ljubljani predilnici.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.	
F. Meršol LJUBLJANA Mestni trg 18. Trgovina z modnim in drobnim blagom.	
Velika izber vezenin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih roboev, ovratnikov, zavratnic, volne, bombaža, sukancov itd.	
Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.	

Največja in najstarejša tovarna lončenih peči in raznih lončenih izdelkov
Av gust Dre lse, Ljubljana
— Mnogokrat odlikovana. —

Priporoča se slavnemu občinstvu in prečistiti duhovščini v naročila na **Štedilna ognjišča in peči**
preproste in najfinejše, izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih najbolj strokovnjaški, solidno in trpežno po najnižjih cenah. Župniščem, samostanom in šolam dovoljujem znaten popust. Ilustrirani ceniki so na razpolago.

poravnati z drugimi pripravnimi ukrepi, odpomoči s tem, da se primerno zvišajo prispevki ali znižajo dajatve, ali da se končno združita oba ukrepa.

§ 115 s.

Rezervni zaklad blagajnic se sme nalagati samo:

1. v tuzemskih vrednostnih papirjih, v katerih se sme nalagati varovansko premoženje;
  2. v c. kr. poštni hranilnici ali v hranilnici, ki je urejena po hranilničnem regulatu.
- Blagajnično premoženje, ki presega rezervni zaklad, se more tudi nalagati:
3. v tuzemskih, pupilarno varnih hipotekah;
  4. na tuzemskih zemljiščih, ki dajejo obresti, v tem primeru pa zemljišča ne smejo biti obremenjena nad tretjino cenilne vrednosti.

§ 115 t.

Blagajniško poslovanje je pod nadzorstvom obrtnega oblastva. To oblastvo je upravičeno kadarkoli pogledati v vse blagajnične knjige in račune in pregledovati (škontrovati) blagajnico; obrtno oblastvo ima dolžnost, natančno nadzorovati, da se blagajnica ravna po pravilih. Pri dotičnih uradnih poslih se nadzorstvo poslužuj strokovnih organov, katere oznameni politično deželno oblastvo.

Trgovski minister ima pravico, odpustiti blagajnično načelstvo in začasno izročiti poslovanje in zastopstvo blagajnice upravitelju do volitve novega blagajničnega načelnštva, in, ako treba, tudi razpustiti blagajnico.

Razpustna odredba ima uspeh, da se neha prisilno zavarovanje.

§ 115 u.

Sklep zadruga, da naj se odpravi prisilno zavarovanje, ima, ako za to zadrugo obstoji posebna blagajnica, uspeh, da se razpusti blagajnica, v vseh drugih primerih pa je posledica tega sklepa, da se izključijo člani iz skupne blagajnice. Takim članom pa se more dovoliti, da smejo še nadalje prostovoljno ostati zavarovani.

§. 115 v.

Prehodna določila.

Bolniške in podporne blagajnice za mojstre, ki ob času, ko ta zakon dobi veljavo, že obstajajo kakor uredbe za prisilno zavarova-

dolžni zavarovati se, dokler pri omenjeni zadrugi obstoja prisilno zavarovanje.

§ 115 e.

Dolžnost zavarovanja neha z izgubo članstva v zadrugi. Takim osebam pa se more dovoliti, da prostovoljno nadalje ostanejo zavarovani.

§ 115 f.

Sredstva, ki so potrebna za izpolnjevanje zavarovalnih dajatev, je pripraviti s tem, da člani redno in vnaprej plačujejo primerne prispevke.

Ta sredstva se ne smejo uporabljati za druge namene.

Zaostali prispevki članov se morejo izterjati upravnim putem.

§ 115 g.

Članu je takoj odtegniti dajatev, ako jo uživa po krivici. Zneske, katere je protipostavno prejel, mora vrniti ne glede na kazensko preganjanje. Povračilo po krivici prejete dajatve se more tudi izterjati tako, da se poviša prispevek do dvojnega zneska.

Za izterjatev tega povračila velja določilo § 115. f, odstavek 3.

§ 115 h.

Prisilno zavarovanje bodo izvrševale posebne blagajnice, ki se ustanove v ta namen.

Praviloma naj ustanovi vsaka zadruga po eno tako blagajnico. Lahko se pa tudi po več zadrug, ki so sklenile soglasne zavarovalne dolžnosti, z državnim odobrenjem združijo zaradi ustanovitve ene skupne blagajnice.

Za odobrenje je poklicano politično deželno oblastvo. Ako gre za zadruga istega političnega okraja ali več političnih okrajev iste kronovine, daje odobrenje politično deželno oblastvo te dežele, sicer pa politično deželno oblastvo, v čigar ozemlju imej blagajnica svoj sedež.

Z istimi pogoji je zadrugam dovoljeno pristopiti tudi k blagajnicl, ki že obstoji.

§ 115 i.

V § 115 h omenjene blagajnice smejo v svojem imenu pridobivati pravice in zavezovati se, na sodišču tožiti in tožene biti.

Njihova redna podsodnost je pri stvarno pristojnem sodišču, v čigar okraju ima blagajnica svoj sedež.

Poslovanje z imetjem in uprava sta neodvisna od poslovanja in uprave zadrug samih in drugih naprav, ki morda obstoje pri njih.

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta št. 24.
Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvratno, krepljeno in slast do
jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti po-
tenju nog, skatlica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni koloidji, za odstranitev kurjih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
„Sladna“ za otroke, skatila 60 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec krepljeno
sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrsten pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

IVAN JAK IN SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17
priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih
voznih koles in šivalnih strojev
= za rodbino in obrt. =

Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernova ulica 9
priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.
Novosti v konfekciji za dame.

Pozor, slovenska delavska društva!
Kupujte svoje potrebščine pri znani
in priporočljivi domači manufakturni
trgovini
Janko Češnik
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri
najnovejše blago za ženska in moška
oblačila.
Cene najnižje.
Postrežba poštena in zanesljiva.

Sladni čaj-zajtrk!
Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk. Južina! dose-
žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkóczyjev sladni čaj ima ime Sladlin in
Moč! je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 80 vin.
Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev
lekarar Trnkóczy v Ljubljani. Ta lekarar je svojih osem
otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le-
karne Trnkóczy: Schönbrunnerstrasse št. 108,
Josefsstädterstrasse št. 26, Radezkyplatz št. 4.
V Gradcu: Sackstrasse št. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči tukaj navedenih tvrdk
Trnkóczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Svoji k svojim!
A. LUKIČ
Ljubljana, Pred Skofijo št. 19.
Konfekcijska trgovina
za dame, gospode, dečke in deklice
se najtojeleje priporoča.

Peter Kozina & Ko.
Tovarna čevljev v Trziču,
Gorenjsko.
Najmodernejšje podjetje monarhije.
Otvoril sem lastno prodajalno
Na drobno v Ljubljani Na debelo
Breg št. 20 (Cojzova hiša).

Varstvena znamka.

A. & E. SKABERNE, Mestni trg št. 10
Velika zaloga manufakturnega blaga, različno
sukno za moške obleke, volneno blago, kakor
ševjoti, popelin, delen, itd. za ženske obleke. —
Perilno blago, cefirji, kambriki, batisti v bogati
izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kako-
vostih in širinah; potrebšine za krojače in šivilje.
Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za
postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti
v volnenih in svilenih robcih in šalih. Namizni
prti, servijeti in brisalke iz platna in damasta.
Priznana nizke cene!
Posebni oddelek za pletenine in perilo. Vse
vrste spodnje obleke za ženske in moške, kakor:
srajce, hlače, krila, bodisi iz šifona ali pa tudi
pletene iz volne ali bombaža. — Največja izbira
v nogavicah v vseh barvah kakor tudi v vseh
velikostih za otroke. — Predpasniki najnovej-
ših krojev iz pisanega blaga, šifona, listra in
klota. Stezniki ali moderci od najcenejših do naj-
finejših. Fini batistasti, platneni in šifonasti
žepni robci. — Zaloga gosjega perja in puha.
Vedno sveže blago!
Veliko skladišče v prvem nadstropju

Najboljša, naisigurneša pril'ka za štedenje!
Ljudska Posojilnica
registrovana zadruga z neomejeno zavezo
v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6
prtiličje, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za franciškansko cerkvijo
sprejema hranilne vloge in vloge v
tekočem računu, za katere jamčijo
ne samo njeni zadružniki, temveč tudi
cela dežela Kranjska
in jih obrestuje po
4³/₄ 0/0
brez kakega odbitka, tako da sprejme vlož-
nik od vsakih vloženih 100 kron čistih
obresti 4.75 kron na leto. Stanje vlog je
bilo koncem marca 1913 čez 22 milijonov
kron. Za nalaganje po pošti so poštnohra-
nilnične položnice brezplačno na razpolago.
Načelstvo.

Za vse svoje zaveznosti jamči blagajnica upnikom samo s svo-
jim premoženjem.

§ 115 k.

Za vsako blagajnico je ustanoviti pravila. Za ta pravila, ki
se prvokrat določijo s sklepom zadruge, oziroma zadrug, kakor tudi
za vsako izpremembo pravil, je potrebno odobrenje političnega de-
želnega oblastva, ki je za to poklicano po § 115 h.

Ta pravila morajo zlasti obsegati:

1. ime, namen in sedež blagajnice;
2. določila o članstvu;
3. višino zneskov, katere naj člani prispevajo blagajnici;
4. pogoje, vrsto in obseg zavarovalnih dajatev;
5. določila o sestavi, imenovanju, sklepčnosti, sklepanju in pod-
ročju načelnštva in nadzorovalnega odbora, o trajanju njihove slu-
žbe in o nadomeščanju odpadlih članov;
6. določila o sestavi, sklicevanju, sklepčnosti, sklepanju in pod-
ročju občnega zbora in o pravici glasovanja na njem;
7. določila o zastopanju blagajnice na zunaj in o oblikah pra-
vnoobveznih dejanj in objav;
8. določila o poravnavi sporov iz blagajničnega razmerja;
9. določila o prostovoljnem nadaljevanju zavarovanj (§§ 115 e
in u), eventualno
10. število, način volitve in poslovno dobo odposlancev za zbor
odposlancev (§ 115 o).

§ 115 l.

Blagajnico upravljata načelnštvo in občni zbor.
Kakor blagajnično načelnštvo posluje, ako obstoji blagajna
za eno samo zadrugo in ako občni zbor ne nastavi posebnih upravi-
teljev, zadrugo načelnštvo in kakor občni zbor zadrugi zbor.
Ako so pri blagajnici zavarovani člani več zadrug (§ 115 h, od-
stavek 2), določajo pravila blagajnice posebej kako naj bosta sestav-
ljena načelnštvo in občni zbor.

§ 115 m.

Načelnštvo vodi vse poslovanje in zastopa blagajnico, kolikor
ni za to poklican občni zbor.
Člani načelnštva opravljajo svojo službo kakor častno službo,
troški v gotovini pa se jim morajo povrniti, tudi se jim lahko do-
voli za dela, ki zahtevajo večji trud, primerna nagrada.

§ 115 n.

Za nadzorovanje blagajničnega poslovanja se postavi nadzoro-
valni odbor. Člani tega odbora ne smejo biti obenem člani načel-
ništva.

§ 115 o.

Občni zbor sestoji iz članov z glasovalno pravico ali iz odpo-
slancev, ki se volijo izmed članov z glasovalno pravico.
Občni zbor mora sestojati iz odposlancev, ako ima blagajnica
več nega 500 članov.
Poslovna doba odposlancev ne sme trajati dalje nego tri leta.
Število odposlancev mora biti vsaj trikrat toliko kakor število
članov načelnštva.

§ 115 p.

Občni zbor se mora sestati najmanj enkrat na leto.
Občnemu zboru je vsekakor pridržano:
1. sklepanje o letnem poročilu načelnštva in njegovi odvezi;
2. sklepanje o morebitnih izpremembah pravil;
3. sklepanje o tem, ali in v kakih zneskih naj se dovoljujejo
članom načelnštva nagrade za določena dela (§ 115 m);
4. sklepanje o pogojih razveze;
5. sistemizovanje plačanega pomožnega osebja.

§ 115 q.

Blagajnice morajo vsako leto sestaviti računski zaključek, se-
stoječ iz poslovnega računa in iz imovinskega izkaza, nadalje izkaze
o premembah v zavarovanju in o nastalih zavarovalnih primerih.
Te izkaze je predložiti nadzornemu oblastvu vsako leto do 31. dne
marca.

Trgovinski minister ima pravico izdati posebne predpise o teh
izkazih.
Za blagajniško leto velja koledarsko leto.

§ 115 r.

Blagajnice naj nabere rezervni zaklad v znesku dvojnega pov-
prečnega letnega izdatka zadnjih petih računskih let, in ako bi se
bil ta zaklad znižal pod oznamenjeno višino, naj ga zapet dopolnijo
do tega zneska. Dokler rezervni zaklad nima te višine, se deneta za
vsako računsko leto najmanj dve desetini članarine na stran.
Ako se iz petih zaporednih računskih zaključkov pokaže, da
dohodki ne zadostujejo za izpolnitev prevzetih obveznosti in za na-
biranje rezervnega zaklada, treba je temu, ako se nerazmerje ne da